CETOBaC
Centre d'études turques, ottomanes, balkaniques et centrasiatiques
•UMR 8032•
•CNRS•EHESS•Collège de France•

Date: March 25, 2023
Position: Chercheur associé au CETOBAC,
Institution: École des hautes études en sciences sociales, EHESS

To Whom It May Concern:

I have now reviewed Ms. Aidana Yerzhanova's dissertation project "The Concept of Consent in the Cultural and Civilization Development of Kazakhstan (socio-philosophical analysis)" and I am writing this evaluation in my capacity as a foreign scientific advisor for her Ph.D. This overview and evaluation of Ms. Yerzhanova's project are based upon a detailed English synopsis of her research as well as conversations about her research that she and I have conducted, both in person (during my visit to Almaty on December 4, 2019) and virtually through social networking as Signal, Zoom, etc.

Overview. Ms. Yerzhanova's dissertation project considers the origin and value of the concept of consent, with a particular focus on the concept in Kazakh history, culture, and philosophy. The choice of this theme is condition by the need for a holistic theoretical understanding of the concept of consent in the cultural and civilizational development of Kazakhstan and the conditions of the modern world, as well as the task of finding prospects for further strengthening unity and stability in Kazakhstani society.

Significance of Research. In the modern world, it is difficult to find a problem more urgent than achieving agreement between various cultural and civilizational paradigms and coherence of actions on a global scale. The idea of consent is one of the main ideas of Western philosophical thought, especially those studies that develop the problem of conventionalism, etc., interpretation of truth as a certain agreement of scientific community about its criteria. Actualization of the topic is connected with the latest world changes, including the pandemic and the interstate conflict between Russia and Ukraine.

The author of the dissertation analyzes the concept of consent in the context of cultural and civilizational development of Kazakhstan, which is also quite an important aspect in the study of the problem of consent. Mrs. Yerzhanova distinguishes two types in the phenomenon of consent: communicative-rational consent (contractual, determined by external conditions) and spontaneous consent (internally sensual, direct). Two opposing reasons, or objects of consent, should be taken into account: positive, where the goal is the personal development, and negative, expressing in aggressive and selfish intentions. As a result, the concept of consent forms a "square", a four-dimensional figure, where the negative and positive objects of consent are combined with voluntary and forced types of consent.

Ms. Yerzhanova's work fits directly in this long tradition of philosophers analyzing the concept of consent. By documenting the presence and understanding of this concept in Kazakh history and culture, Ms. Yerzhanova deepens our understanding of the concept of consent generally, as well as its

place in Kazakh philosophy and culture. She documents, correctly, that we are at the moment in history in which it is particularly important to issue the philosophical study of consent. As countries continue to strive to dominate neighboring countries and peoples, reinvigoration of consent study is of signal importance. Ms.Yerzhanova's notes are also important and related to the proper understanding of principles that consolidate society and the implementation of the "New Kazakhstan" platform.

Evaluation. The author determines the methodological foundations of the study and elucidates the essence of the concept of "consent" in the context of related concepts of dialogue, mutual understanding, unity, compromise, and others close to the concept of consent. The main strategies of agreement in the cultures of East and West are investigated. She considered the issue of historical background and conditions of the Kazakh concept of consent, philosophical justifications for the idea of consent in the works of the classics of Kazakh thought; the principles that allowed the successful creation of a unite Kazakh state are clarified. The author considered the issue of cultural and civilizational development of Kazakhstan over the past century, especially in the era of independence; analyzes sociological material relating to the problems of consent in Kazakhstani society; substantiates the socio-practical prospects for the development of intercultural harmony in Kazakhstan.

I understand, moreover, that my high opinion of Ms.Yerzhanova's research is independently confirmed by the fact that she has five articles published in the journal recommended by the Committee for Control over Science and Education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, fifteen articles in international, republic conferences, and one article published in the journal tracked by SCOPUS.

Recommendation. Ms. Aidana Yerzhanova's dissertation project is well-conceived and contributes to the theme of great importance for humanity generally and Kazakh society in particular. Her discussion of historic and present understanding of the concept of consent is thorough, detailed, and insightful. For these reasons as well as those stated above, Ms.Yerzhanova's dissertation project is up to the standards expected from scientific research. I recommend Ms. Yerzhanova's dissertation work for defense.

Please do not hesitate to contact me if I can be of any further assistance.

Sincerely,

CNRS - EHESS
Centre d'études turques, ottomanes, balkaniques et centrasiatiques
CETOBaC
UMR 8032
COLLEGE DE FRANCE

Havier Hallez
PhD, Chercheur associe au CETOBAC, EHESS
Paris, France
xavier.hallez@ehess.fr
+33695705614

Күні: 2023 жыл 25 наурыз
Лауазымы: Түрік, Осман, Балқан және Орталық Азия зерттеулері орталығының қауымдастырлған зерттеуші (CETOBAC)
Институт: Жоғары әлеуметтік зерттеулер мектебі (EHESS)

Талап еткен орынға:

Мен Айдана Ержанова ханымның «Қазақстанның мәдени-өркениеттік дамуындағы келісім концептісі (әлеуметтік-философиялық талдау)» атты диссертациялық жұмысымен таныстым және оның PhD докторантура бағдарламасына сәйкес шетелдік ғылыми кеңесшісі ретінде пікірімді жазып отырмын. Ержанова ханымның зерттеу жұмысына шолу және бағалауды зерттеудің ағылшын тіліндегі қысқаша мазмұны, сондай-ақ оның жеке өзімен (2019 жылдың 4 желтоқсанында Алматыға сапарымда) және Signal, Zoom және т.б. әлеуметтік желі арқылы виртуалды байланысты орната отырып, зерттеу тақырыбы туралы сұхбаттар негізінде жасалды.

Шолу. Ержанова ханымның диссертациялық жобасы келісім ұғымының шығу тегі мен мәнін қарастырып, қазақ тарихында, мәдениетінде және философиясында келісім ұғымының орнына ерекше көңіл бөледі. Сонымен қатар зерттеу тақырыбының аясын Қазақстанның мәдени-өркениеттік дамуындағы келісім концептісін және қазіргі әлем жағдайында біртұтас теориялық түсіну қажеттілігімен, сондай-ақ қазақстандық қоғамдағы бірлік пен тұрақтылықты одан әрі нығайту келешектерін іздестіру міндетімен шартталған.

Зерттеудің маңыздылығы. Қазіргі әлемде әртүрлі мәдени және өркениеттік парадигмалар арасындағы келісімге және жаһандық ауқымдағы іс-әрекеттердің үйлесімділігіне қол жеткізу жағдайын қарастырудан басқа өзекті мәселені табу қиын. Келісім идеясы батыс философиялық ойының негізгі идеяларының бірі болып табылады, әсіресе конвенционализм мәселесін дамытатын зерттеулер және т.б., ақиқатты анықтау шарттары мен өлшемдері туралы ғылыми қауымдастықтың белгілі бір келісімі ретінде түсіндіру. Тақырыптың өзектілігі әлемдегі соңғы өзгерістермен, соның ішінде пандемия мен Ресей мен Украина арасындағы мемлекетаралық қақтығыспен байланысты.

Диссертация авторы келісім ұғымын Қазақстанның мәдени және өркениеттік дамуы жағдайында талдайды, бұл да келісім мәселесін зерттеуде айтарлықтай маңызды аспект болып табылады. Ержанова ханым келісім құбылысын екі түрге ажыратады: коммуникативті-рационалды келісім (шартты, сыртқы жағдайлармен анықталады) және стихиялы келісім (сезімдік, тікелей). Келісімнің екі қарама-қарсы мотивтері немесе объектісін ескеру қажет: жағымды мәнінде, адамның дамуы мақсат болса, және жағымсыз мағынасында, агрессивті, пайдакүнемдік ниетте көрініс табады. Нәтижесінде келісім концептісі «шаршы», төрт өлшемді фигураны құрайды, мұнда келісімнің жағымды және жағымсыз объектілері келісімнің ерікті және мәжбүрлі түрлерімен біріктіріледі.

Ержанова ханымның жұмысы келісім концептісін тікелей талдайтын философиялық дәстүрге сәйкес келеді. Ержанова ханым қазақ тарихы мен мәдениетінде келісім концептісі түсінігін дәлелдей отырып, сонымен қатар оның қазақ философиясы мен мәдениетіндегі орны туралы түсінігімізді жалпы тереңдетеді. Ол қазіргі тарихи кезеңде келісім концептісін философиялық тұрғыдан

зерттеу ерекше маңызды екенін көрсетеді. Қазіргі таңда мемлекеттер көрші елдер мен халықтарға үстемдік етуге ұмтылуда, осы жағдайда келісім концептісін зерттеуді жандандыру өзекті. Ержанова ханым қоғамды біріктіретін принциптерді дұрыс түсінуге және «Жаңа Қазақстан» тұғырнамасын жүзеге асыруда үлкен мәнге ие екенін атап көрсетеді.

Бағалау. Автор зерттеудің әдіснамалық негіздерін анықтайды және «келісім» концептісінің мәнін осы ұғымға жақын, өзара байланысты диалог, өзара түсіністік, бірлік, ымыраға келу сияқты ұғымдармен түсіндіреді. Шығыс пен Батыс мәдениеттеріндегі келісімнің негізгі стратегиялары зерттеген. Қазақ еліндегі келісім концептісінің қалыптасу тарихының алғышарттары, қазақ философиясының ауқымындағы ойшылдардың еңбектеріндегі келісім идеясының философиялық негіздемелерін қарастырды; біртұтас қазақ мемлекетін табысты құруға мүмкіндік берген принциптер нақтыланды. Автор Қазақстанның өткен ғасырдағы, әсіресе тәуелсіздік дәуіріндегі мәдени-өркениеттік дамуы мәселесін; қазақстандық қоғамдағы келісім мәселелеріне қатысты әлеуметтанулық материалдарды талдайды; Қазақстандағы мәдениетаралық келісімді дамытудың әлеуметтік-практикалық келешектерін негіздейді.

Сонымен қатар, Ержанова ханымның зерттеулеріне деген жоғары пікірімді оның жариялаған мақалары растайды: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым және білім саласындағы бақылау комитеті ұсынған журналдарда бес мақала, он бес мақала халықаралық, республикалық конференциялар жинағында және SCOPUS базасына кіретін журналда бір мақала жарияланған.

Ұсыныс. Айдана Ержанова ханымның диссертациялық жобасы жақсы ойластырылған және жалпы адамзат үшін, оның ішінде қазақстандық қоғам үшін маңызды тақырыпқа өз үлесін қосады. Келісім концептісін тарихи талқылау және қазіргі заман тұрғысынан мұқият, жан-жақты және терең талданған. Жоғарыда аталған себептерге байланысты Ержанова ханымның диссертациялық жобасы зерттеу жұмыстарынан күтілетін стандарттарға сәйкес келеді. Ержанова ханымның диссертациялық жұмысын қорғауға ұсынамын.

Құрметпен,
Гзавье Аллез
PhD, Түрік, Осман, Балқан және Орталық Азия зерттеулері орталығының қауымдастырлған зерттеуші
Жоғары әлеуметтік зерттеулер мектебі
Париж, Франция
xavier.hallez@ehess.fr
+33695705614

Мөр: Түрік, Осман, Балқан және Орталық Азия зерттеулері орталығы
Жоғары әлеуметтік зерттеулер мектебі

Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы

Бұл құжаттың аудармасы ағылшын тілінен қазақ тіліне аудармашы Қалмағамбетова Жадыра Исашевнамен, ЖСН 890801401667, жеке куәлік №036849579 15.08.2014 ж ҚР ІІМ берілген, орындалды.

Қолы ______________________________

2023 жылғы «6» наурыз

Мен, Алматы қаласының нотариусы, Алибекова Луиза Рамазановна, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің 2016 жылы 23 мамыр берілген № 16008343 мемлекеттік лицензиясы негізінде аудармашы Қалмағамбетова Жадыра Исашевнаның қолының түпнұсқалығын куәландырамын. Аудармашының жеке басы анықталды, әрекетке қабілеттілігі және өкілеттілігі тексерілді.

Тізілімде № 465 тіркелді

Өндірілді: 1829 теңге

Нотариус______________

(қолы)

Нөмірленген және бауылкталған
Пронумеровано и прошнуровано на
4 парақтастраниц
Нотариус

ET5505613230406150924Y526804

Нотариаттық іс-әрекеттің бірегей нөмірі / Уникальный номер нотариального действия